

Agata Ostrowska-Knapik
Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej
Willowa 2, Bielsko-Biała
aostrowska@ath.bielsko.pl

Czeskie i polskie związki frazeologiczne z komponentem NADZIEJA

Pojawienie się leksemu *nadzieja* autor *Słownika etymologicznego języka polskiego*¹ datuje na XIV w. Wyraz ten pochodzi z prasłowiańskiego *naděja* ‘nadzieja, oczekiwanie’ utworzonego od prasłowiańskiego przedrostkowego *nadějati sę, które z kolei powstało od psł. dějati sę* ‘odbywać się, zdarzać się, zachodzić, stawać się; podziewać się, przepadać, znikać’. *Nadzieja to oczekiwanie na coś pożądanego, na to, że w przyszłości spełnią się czyjeś życzenia*², *marzenia, wydarzą się pozytywne dla nas rzeczy. Nadzieją mogą również zostać nazwane osoby, w przypadku których zakładamy, że przyniosą, będą mieć wpływ na pozytywne wydarzenia, których oczekujemy. Identyczny zakres semantyczny ma czeski wyraz *naděje* (1. *víra, důvěra v něco příznivého*; 2. *osoba (osoby) událost ap., o kt. se věří, že splní příznivé očekávání*)³. Język czeski jest jednak bogatszy w synonim *důvěra*, którego etymologię *Etymologický slovník jazyka českého*⁴ wywodzi od prasłowiańskiego *rwajr, rwati* w znaczeniu ‘mieć nadzieję’, na gruncie polskim powstało *ufać, zaufać*. Język czeski posiada derywat w postaci przymiotnika *nadějný* w znaczeniu ‘obiecujący, perspektywiczny’, który polszczyzna oddaje poprzez *pełen nadziei*.*

W nawiązaniu do powyższego można dokonać podziału związków frazeologicznych z komponentem NADZIEJA na takie, które dotyczą oczeki-

¹ W. Boryś, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Kraków 2005, s. 347.

² *Wielki słownik języka polskiego* <http://www.wsjp.pl> [dostęp: 27.11.2015]

³ *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, Praha 2003.

⁴ V. Machek, *Etymologický slovník jazyka českého*, Praha 1997, s. 387.

wania, ufności, że wydarzy się coś pozytywnego lub utraty tej ufności oraz na takie, które odnoszą się do osoby/osób czy zdarzeń, będących warunkiem koniecznym, by oczekiwania czy marzenia się spełniły.

Na zasób słownikowy użytkowników danego języka składają się dwa typy jednostek, są to wyrazy i frazeologizmy. Zarówno wyrazy jak i frazeologizmy stanowią składniki wypowiedzeń i tekstów⁵. W *Słowniku wiedzy o języku* pojęcie frazeologizmu zostało zdefiniowane następująco: „utrwalone zwyczajem połączenie dwu lub więcej wyrazów. Jego znaczenie jest całościowe i przenośne, nie wynikające ze znaczenia poszczególnych składników”⁶.

Andrzej Maria Lewicki⁷ uważa, iż związek frazeologiczny cechują:

- „1. nieciągłość kształtu jednostki występującej w realizacji tekstu,
2. właściwy każdemu frazeologizmowi zakres zmienności składu morfemowego lub składu leksemowego w realizacjach tekstowych,
3. wchodzenie w relację kształtowej tożsamości komponentów związku frazeologicznego z wyrazami będącymi samodzielnymi jednostkami tekstowymi,
4. brak symetrii między planem treści a planem wyrażania niedający się opisać za pomocą reguł kategoryalnych,
5. przynależność większości związków do systemu tzw. wtórnej nominacji, tzn. uzależnienie ich użycia nie tylko od celów przekazu informacji w określonym kodzie, ale też od innych celów pragmatycznych.”

Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie wyników przeprowadzonej analizy związków frazeologicznych funkcjonujących w dwóch językach słowiańskich – polskim i czeskim, których komponent stanowi *nadzieja*. Czy *nadzieja* wchodzi w relacje i skład frazeologizmów w tak bliskich sobie językach w odmienny sposób? Na czym zasadzają się owe różnice?

Materiał leksykalny wyekscerpowano z wymienionych poniżej słowników: *Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego. Wyrażenia, zwroty, frazy* Piotra Müldnera-Nieckowskiego⁸, *Slovník české frazeologie a idiomatiky* pod redakcją Františka Čermáka⁹, Jiřígo Hronka oraz Jaroslava Machača, *Slovník česko-polski* Karela Olivy¹⁰, *Czesko-polski słownik skrzydlatych słów* Tere-

⁵ A. M. Lewicki, A. Pajdzińska, *Frazeologia* [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Lublin 2001, s. 6.

⁶ I. Płóciennik, D. Podlaska, *Słownik wiedzy o języku*, Warszawa–Bielsko-Biała 2008, s. 75–76.

⁷ A.M. Lewicki, *Problemy opracowania słownika frazeologicznego*, [w:] A.M. Lewicki, A. Pajdzińska, B. Rejakowa, *Z zagadnień frazeologii*, Warszawa 1987, s. 5–38.

⁸ P. Müldner-Nieckowski, *Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego. Wyrażenia, zwroty, frazy*, Warszawa 2004.

⁹ F. Čermák red., J. Hronek, J. Macháč, *Slovník české frazeologie a idiomatiky*, Praha 1983–1994.

¹⁰ K. Oliva, *Slovník polsko-český*, Praha 1999.

sy Zofii Orłoś i Joanny Hornik¹¹, *Czesko-polski słownik zdradliwych wyrazów i pułapek frazeologicznych* oraz *Wielki czesko-polski słownik frazeologiczny* oba pod redakcją Teresy Zofii Orłoś^{12,13}, *Słownik frazeologiczny czesko-polski* Haliny Pietrak-Meiser¹⁴, a także *Wielki słownik języka polskiego*² i *Słownik současné češtiny*¹⁵. W przypadku braku obecności ekwiwalentu w powyższych słownikach dokonano przeglądu Narodowego Korpusu Języka Polskiego (dalej również jako NKJP)¹⁶ oraz Narodowego Korpusu Języka Czeskiego (dalej również jako NKJČz)¹⁷. Znaczenie frazeologizmów podano w pojedynczym cudzysłowie.

W zebranych materiale można wyróżnić następujące podstawowe typy międzyjęzykowych ekwiwalentów frazeologicznych¹⁸:

1. identyczne albo podobne formalnie i w pełni pokrywające się znaczeniowo

• **błysk/ promyk/ promień/ iskra/ iskierka nadziei – záblesk/ paprsek/ jiskra/ jiskérka/ jiskřička naděje** ‘niewielka szansa, ale istniejąca’. W tym samym znaczeniu występuje w języku czeskim jeszcze jeden frazeologizm, ale o odmiennym obrazowaniu: **světlo naděje**. Zaklasyfikowany jako książkowy **czynić** oraz potocznie używany frazeologizm **robić »komuś« nadzieje »na coś« to dělat někomu naděje na něco** ‘obećcywać coś komuś, przekonywać, że coś jest możliwe’ może występować jeszcze w innym wariantcie z czasownikiem **dávat**. Bardzo podobny formalnie **czynić/ robić »komuś« nadzieje** z odpowiednikiem **dělat někomu naděje** ‘obećcywać niekonkretnie, ogólnie’ posiada jeszcze drugie znaczenie ‘przyjmować zaloty, oświadczyć, okazywać przychylność’ oraz **robić sobie nadzieje – dělat si naděje na něco** ‘przekonywać siebie, wmawiać sobie, że coś jest możliwe’. Polskiemu frazeologizmowi **dać »komuś« nadzieję** oprócz identycznego **dát někomu naději** odpowiadają jeszcze warianty **poskytnout někomu naději** oraz **dotat někomu naději**. ‘Dawać komuś powody do przypuszczeń, że oczekiwania się spełnią’ znalazło wyraz w związku **»ktoś, coś« budzi/rozbudza/wzbudza w »kimś« nadzieję** –

¹¹ T.Z. Orłoś, J. Hornik, *Czesko-polski słownik skrzydlatych słów*, Kraków 1996.

¹² *Czesko-polski słownik zdradliwych wyrazów i pułapek frazeologicznych*, red. T.Z. Orłoś, Kraków 2003.

¹³ *Wielki czesko-polski słownik frazeologiczny*, red. T.Z. Orłoś, Kraków 2009.

¹⁴ H. Pietrak-Meiser, *Słownik frazeologiczny czesko-polski*, Lublin 1993.

¹⁵ *Słownik současné češtiny* <http://www.nechybujte.cz/slovník-soucasne-cestiny> [dostęp: 27.11.2015].

¹⁶ Narodowy Korpus Języka Polskiego 2008–2010 [dostęp: 15.11.2015].

¹⁷ M. Křen, T. Bartoň, V. Cvrček, M. Hnátková, T. Jelínek, J. Koček, R. Novotná, V. Petkevič, P. Procházka, V. Schmiedtová, H. Skoumalová: *SYN2010: zánově vyvážený korpus psané češtiny*. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. <http://www.korpus.cz> [dostęp: 12.11.2015].

¹⁸ Podział przyjęto za Teresą Zofią Orłoś, która wyszczególniła polskie odpowiedniki czeskich związków frazeologicznych w *Studiach z frazeologii czeskiej i polskiej*, Kraków 2005, s. 109.

budit/ vzbudit/skýtat naději »v kom«. Kolejnymi związkami zaliczonymi do typu pełnych międzyjęzykowych ekwiwalentów frazeologicznych są: **»ktoś« jest »czyjąś« nadzieją – někdo je či naději** ‘ktoś wierzy w czyjś rozwój, sukces, powodzenie’; **mała/ nikła/ wątła nadzieja – malá/ nepatrná naděje** ‘mała szansa’; **mieć nadzieje na przyszłość – mít naději na lepší budoucnost** ‘spodziewać się, że przyszłość będzie lepsza’; **mieć nadzieję – mít/chovat naději** ‘wierzyć w pomyślność, w pozytywny przebieg wydarzeń’; **mieć nadzieję na »coś« – mít naději na něco** ‘wierzyć, ufać, że coś się wydarzy’; **nadzieja błyska/ świta »komuś« – svitla mu naděje** ‘ktoś zaczyna wierzyć, że spełnią się jego oczekiwania’; **nie tracić nadziei – neztrácet naději** ‘nie przestawać ufać w pozytywny przebieg wydarzeń’; **»ktoś, coś« odbiera »komuś« nadzieję/ odebrać »komuś« nadzieję – brát někomu naději/ vzít někomu naději**, pozbawia kogoś złudzeń/ pozbawić kogoś złudzeń’; **ostatnia nadzieja – jediná naděje** ‘ostatnia, jedyna możliwość’; **płonna nadzieja – plané naděje** ‘nieuzasadnione oczekiwania’; **pokładać nadzieję w »kimś« – vkládat/ skládat/ klást naděje do někoho/ něčeho** ‘wierzyć w kogoś’, w *Wielkim słowniku frazeologicznym języka polskiego. Wyrażenia, zwroty, frazy* oznaczono jako błędny związek: pokładać nadzieję w »czymś«, który w języku czeskim funkcjonuje również w stosunku do »czegoś«; **porzucać (wszelką) nadzieję – zanechat vši naděje, vzdát se (vši) naděje** ‘całkowicie przestawać ufać, wierzyć w pomyślny przebieg wydarzeń’; **tracić/ stracić nadzieję – ztratit/pozbyt naději** tracić wiarę w pomyślny przebieg wydarzeń; **w nadziei, że... – učinit co v naději, že** spodziewając się czegoś; **wyrażać nadzieję – vyslovit naději** *wypowiadać swoją wiarę w powodzenie jakiegos przedsięwzięcia*; **z nadzieją patrzeć w przyszłość – hledět do budoucnosti s naději** ‘*myśleć optymistycznie o przyszłości*’; **z nadzieją w głosie – s naději (v hlase)** ‘*wyczekująco, w oczekiwaniu na coś*’; **z nadzieją, że... – s naději, že** ‘*spodziewając się czegoś, licząc na coś*’; **frazeologizm źródło nadziei** ‘*coś, co pozwala czegoś oczekiwać*’ występuje jako **zdroj naděje** w Narodowym Korpusie Języka Czeskiego; występujący w Narodowym Korpusie Języka Polskiego frazeologizm **poגרzebać nadzieje – pohřbit své naděje/svou naději na něco** ‘*całkowicie przestać ufać w spełnienie czegoś*’;

2. frazeologizmy różniące się pod względem formalnym, ale w pełni pokrywające się znaczeniowo

- frazeologizmy różniące się przyimkiem: **być przy nadziei – být v naději** ‘być w ciąży, oczekiwać narodzenia dziecka’, oba frazeologizmy oznaczone kwalifikatorem jako przestarzałe;

• frazeologizmy z odmiennymi czasownikami: **»coś« napawa nadzieją – dodávat naděje** ‘daje wiarę w pomyślność, w spełnienie oczekiwań’; **czepiać się nadziei – chytit se naděje** ‘angażować się w coś niepewnego’; **czynić/ robić nadzieje – dávat někomu naději** ‘obiecować coś komuś’; **krzepić/ podtrzymywać w »kimś« nadzieję – dodávat naděje** ‘wspierać kogoś w przekonaniu, że zrealizuje swoje zamierzenia’; **»ktoś, coś« rozbi-ja/ rozwiewa nadzieje – zhatit, zkroutit či naděje** ‘pozbawiać kogoś złudzeń’; **nadzieja krzepi/ ożywia/ podtrzymuje »kogoś« – udržovat si naději** ‘pomagać, wspierać kogoś’; **wiązać z »kimś, czymś« nadzieje – vkládat naděje do někoho/ v někoho, v něco** ‘spodziewać się czegoś korzystnego, pozytywnego po kimś, czymś’; **»czyjeś« nadzieje wiążą się z »kimś, czymś« – upínat naděje** odnotowano w NKJCz ‘ktoś liczy na kogoś, coś, przewiduje, że ktoś, coś mu pomoże’; **żyć nadzieję – chovat naději** ‘ufać, że spełnią się oczekiwania’;

• związki różniące się dodatkowym komponentem w postaci przymiotnika: **nie robić »komuś« nadziei – nedělat/ nedávat »někomu« falešnou naději** ‘nie obiecować komuś realizacji czegoś’; **robić sobie nadzieje – dělat si falešné naděje na něco** ‘przekonywać siebie, wmawiać sobie, że coś jest możliwe’; **wzbudzać w »kimś« nadzieję – vzbuzovat falešnou naději** ‘dawać komuś powody do przypuszczeń, że oczekiwania się spełnią’;

• frazeologizmy z odmienną częścią mowy **»czyjeś« nadzieje spełzły na niczym – mylná/ falešná/ bláhová/ klamná naděje** ‘nie spełniły się czyjeś oczekiwania, wyobrażenie czegoś okazało się fałszywe’;

3. frazeologizmy pokrywające się w pełni znaczeniowo, ale z inną obrazowością

• **karmić się/ żyć nadzieją – kojit se nadějí na něco / že** ‘oczekiwać na coś, czerpać siły z wiary, że coś pozytywnego się wydarzy’ (czes. kojit – pol. karmić piersią); **»komuś« przyświeca nadzieja – jde za nadějí** ‘ktoś działa z wiarą w pozytywne zakończenie’ (jde – idzie); **zgasić w kimś ostatnią iskrę / iskierkę nadziei – zbavit někoho poslední naděje** ‘pozbawić kogoś złudzeń’ (zbavit – pozbawić), **pohřbít v někom všechny naděje – pozbawić kogoś nadziei** ‘odebrać komuś złudzenia, że coś zakończy się pozytywnie’ (pohřbít – pochować); **»ktoś, coś« rodzi »w kimś« nadzieję – vlévat / vlít někomu naději do žil** ‘wzbudza wiarę w pomyślny rozwój spraw’ (vlít do žil – wlać w żyły); **ożivit naději – rozbudzić w »kimś« nadzieję** ‘dawać komuś powody do przypuszczeń, że oczekiwania się spełnią’ (oživit – ożywić)

oraz

4. frazeologizmy bezekwiwalentowe

poniżej zamieszczono wykaz frazeologizmów, których ekwiwalentów nie odnotowano w żadnym z wymienionych powyżej dwujęzycznych słownikach związków frazeologicznych ani w pozycji *Slovník české frazeologie a idiomatiky* pod red. Čermáka, jak i w Narodowym Korpusie Języka Czeskiego: **cała nadzieja w «kimś, czymś»** ‘wyłącznie ktoś, coś może spełnić oczekiwania, umożliwić osiągnięcie czegoś’; **cała nadzieja w tym, że...** ‘pozytywna realizacja zależy od tego, że’; **chwycić się nadziei** ‘wspierać się wiarą, przekonaniem, że spełnią się czyjeś oczekiwania’; **cień nadziei** ‘bardzo mała szansa na zrealizowanie czegoś’; **cieszyć się nadzieją** ‘dodać sobie otuchy, pocieszać się’; **mieć cichą nadzieję** ‘oczekiwać czegoś skrycie’; »czyjeś« **nadzieje zawiodły** ‘coś się komuś nie udało’; »ktoś, coś« **rokuje nadzieje** ‘ktoś, coś dobrze się zapowiada’; »ktoś« **pełen nadziei** ‘taki, który w pełni ufa, że coś się spełni’; frazeologizm oznaczony jako pospolity: **słaba nadzieja** ‘małe prawdopodobieństwo jakiegoś pozytywnego zdarzenia’ por. wyżej *mała nadzieja*; **mamić, łudzić »kogoś« nadzieją** ‘bezpodstawnie rozbudzać czyjeś oczekiwania’; **nadzieja kołacze (się) w sercu** ‘ktoś ma niejasne, niesprecyzowane uczucie, że coś zakończy się pozytywnie mimo niesprzyjających warunków’; **nadzieja zwycięstwa** ‘wiara pobudzająca do walki w możliwość zwycięstwa, wygranej’ NKJP odnotowuje tylko 2 rezultaty; w *Wielkim słowniku frazeologicznym* związek **niepłonna nadzieja** ‘uzasadniona wiara w sukces’ oznaczono jako przestarzały, nie odnotowuje go również ani jeden z korpusów; **rodzi się nadzieja** ‘powstaje wiara w pomyślny rozwój spraw’; **rozstawać się z nadzieją** ‘przestawać wierzyć w pomyślny rozwój spraw’; **snuć nadzieje** ‘marzyć o czymś, wierzyć w szansę na realizację czegoś’; **trwać w nadziei** ‘nie przestawać wierzyć w pomyślny rozwój spraw’; **kochat se nadějí** (*kochat se – rozkoszować się*) ‘mieć z czegoś pożytek, rozkosz’; **hýčkat v sobě nadějí** (*hýčkat – piastować, pielęgnować*) ‘wierzyć w pomyślność, w pozytywny przebieg wydarzeń’; **naděje hasne** (*hasne – gaśnie*) ‘przestawać wierzyć w pomyślny rozwój spraw’.

Wśród polskich związków frazeologicznych z komponentem NADZIEJA znalazły się dwa porównania, a mianowicie **nadzieja pryska jak bańka mydlana** oraz **nadzieja rozwiewa się jak mgła**. Oba oznaczają, iż nadzieja ‘okazuje się złudna’ i oba nie posiadają ekwiwalentu w postaci porównania w języku czeskim.

Odrębną grupę stanowią związki frazeologiczne, które posiadają odpowiednik w drugim języku, lecz jest on pozbawiony komponentu NADZIE-

JA: »ktoś, coś« **speľnia** »czyješ« **nadzieje** 'jest takie, jak ktoś oczekiwał – **splňuje očekávání**; **mam/ miejmy nadzieję** 'oby to była prawda (!)' **to doufám**; **zawiešć** »czyješ« **nadzieje** 'sprawić komuś zawód, nie zrobić tego, czego ktoś oczekiwał' **zklamat někoho**; **pevná/ jistá naděje** – **niezachwiana pewność/wiara** 'mocne przekonanie, że przyszłość przyniesie coś pozytywnego'; **poslední naděje** 'ostatnia, jedyna możliwość' – **ostatnia deska ratunku**.

Czesko-polski słownik skrzydlatych słów T. Z. Orłós, J. Hornik rejestruje skrzydlate słowa pochodzenia biblijnego określające odrobinę nadziei jako: **světlo v temnotách – světlo w ciemności** oraz **zanechte vši naděje, [vy, kteří vstupujete] – porzućcie wszelką nadzieję, [wy, którzy tu wchodzicie]** wywodzące się z *Boskiej komedii (Pieńko, 3, 9) Dantego Alighieri*.

Słownik pod red. F. Čermáka nie rejestruje ani jednego porównania, którego komponent stanowiłby leksem 'nadzieja'.

Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego rejestruje przysłowie o złudnej nadziei, które nie posiada podobnego pod względem formalnym ekwiwalentu w języku czeskim: **nadzieja [jest] matką głupich**. Drugim z frekwentowanych przysłów z komponentem *nadzieja* jest: **nadzieja umiera ostatnia** z pełnym ekwiwalentem **naděje umírá poslední**, oznaczające, że 'pomimo niepowodzeń, człowiek wciąż ma nadzieję, że wszystko może się jeszcze pozytywnie zakończyć'. Z kolei *Słownik české frazeologie a idiomatiky* odnotowuje przysłowie Čelakovskiego¹⁹ nieposiadające ekwiwalentu o podobnym obrazowaniu w języku polskim: **naděje ma hluboké dno**, co oznacza, że 'należy mieć nadzieję na powodzenie, pomyślność'.

Świadomość i znajomość różnic pomiędzy międzyjęzykowymi ekwiwalentami frazeologicznymi wpływa na lepsze zrozumienie tekstu jako całości, jego powiązań funkcjno-stylistycznych oraz wewnątrztekstowych, co z kolei ma zasadniczy wpływ na wysoką jakość tekstu wyjściowego²⁰. Dodatkowo związki frazeologiczne mogą podlegać różnym modyfikacjom i przekształceniom w zależności od efektu, jaki zamierza osiągnąć autor danej wypowiedzi czy tekstu, na co tłumacz powinien być przygotowany. Związki frazeologiczne funkcjonujące w języku stanowią o kulturze danej społeczności zintegrowanej określonym kodem językowym, a znajomość ich i właściwe rozumienie sensu jaki niosą, jednoznacznie wskazuje na wysoką kompetencję językową użytkownika. Wyrażanie myśli odbywa się poprzez odpowiedni dobór środków językowych, które pozwalają na opisywa-

¹⁹ František Ladislav Čelakovský w 1852 r. wydał zbiór przysłów słowiańskich *Mudroslovi národa slovanského v přislovích (Mądrości narodów słowiańskich w przysłowiaach)*.

²⁰ I. Bozděchová, *Dvě práce frazeologické z dílny ruských bohemistů* [w:] *Naše řeč*, volume 83 (2000), issue 5.

nie świata jako takiego lub tylko na opisywanie naszego jego postrzegania²¹. Sensy świata domknięte w związkach frazeologicznych obrazują charakter czasu w jakich powstały i/lub funkcjonują. NADZIEJA, ze względu na charakter otaczającej nas rzeczywistości, jest szczególnie istotna dla współczesnego człowieka, który upatruje w niej głębię własnego istnienia.

Agata Ostrowska-Knapik

Czech and Polish phraseological units with the “HOPE” component

There are two types of units constituting a vocabulary range of the speakers of a given language, i.e. *words* and *idiomatic expressions*, which are the components of statements and texts. The article presents the results of the conducted analysis of phraseological units, functioning in two Slavonic languages – Polish and Czech, with the *hope* component. The analysis has revealed that, in the collected material, there are idiomatic expressions with their equivalents which are consistent formally and semantically (e.g. tracić/stracić nadzieję – tratit/ztratit naději), expressions indicating formal differences but semantically corresponding (e.g. być przy nadziei – být v naději), idiomatic expressions with different imaging (karmić się nadzieją – kojit se naději) as well as idiomatic expressions without any equivalents (e.g. nadzieja kołacze (się) w sercu).

Key words: phraseological units, Polish, Czech, hope.

Słowa kluczowe: związki frazeologiczne, język polski, język czeski, nadzieja.

---

²¹ M. Rembierz, *Zmierzch i mrok. O metaforyce i wartościowaniu doświadczeń egzystencjalnych w kręgu opozycji światłość-ciemność*, „Świat i Słowo” 2(21) 2013, s. 17.